

Lidová hudba stále živá

TEXT: MILAN TESAŘ (hudební publicista, Radio Proglas)

Jiří Hradil a Petr Mička, foto: Roman Franc

Jednou z největších ztrát na tuzemské hudební scéně v roce 2019 byla předčasná smrt zpěvačky a houslistky **Jitky Šuranské**. Tato temperamentní mladá žena (1978–2019) žila tradiční hudbou, kterou dokázala posouvat, přetvářet a propojovat s jinými žánry takovým

způsobem, že si k lidovým písním díky ní nacházeli cestičku i odpůrci folkloru. Jitka byla trojnásobnou držitelkou ceny Anděl – za album *Pisňobraní* s Jiřím Plocem (2005), za svou sólovou prvotinu *Nezachod' slunečko* (2013) a za kolektivní dílo *Beránci a vlci* (2017) – a například

v rámci Folkových prázdnin v Náměšti nad Oslavou jako dramaturgyně stála u zrodu mimořádných společných koncertů představitelů lidové hudby z různých zemí a kontinentů (*Tři hlasy, Tři niněry, Struny nad Oslavou...*). Po Jitčině smrti sice zůstává na naší scéně velký nezaplňný prostor, ale výrazných osobností, které pracují s tradičním hudebním materiálem neotřelým způsobem a přitom k němu mají úctu, je naštěstí mnohem víc.

S Jitkou Šuranskou dlouhodobě spolupracoval etnomuzikolog a hudebník rozkročený mezi folklorem a jazzem **Marian Friedl**. Byl členem Tria Jitky Šuranské, stál u zrodu zmíněného nadžánrového projektu *Beránci a vlci* a ještě na začátku roku 2019 pro zpěvačku a houslistku připravoval nový repertoár. Mezitím vydal na značce Indies Scope album *Beskydská odysea* (2019), na kterém ukazuje především syrovou podobu lidové hudby hor východní Moravy. Sám o tomto projektu říká: „Beskydskou odyseou jsem chtěl ukázat hráčské možnosti tradičních nástrojů z této části Karpat, zaznamenat písně spojené s pro mě důležitými místy, událostmi a lidmi a v bookletu pak i představit hráče a výrobce, od nichž jsem se toho hodně naučil. Uslyšíte, jak znějí různé trouby, rohy, píšťaly, koncovky, fujary, trombity, gajdy,

okaríny, ovčí zvonkohry, malé cimbály, housle a sopránové ochlebký.“ Friedl, který má s lidovou hudbou bohaté zkušenosti od dětství, vzpomíná: „Odmalička jsem hrál se svým dědou v úzkém beskydském údolí, kde byl život trochu jiný, ale hlavně mě bral mezi vesnické muzikanty.“ Učil se na klarinet a později na kontrabas a především se naučil sám vyrábět různé píšťalky a další dřevěné nástroje. Dnes se na svých albech vedle kontrabasu (na který hraje i v jazzových skupinách) doprovází také na malý cimbál, gajdy a píšťaly.

Zatímco *Beskydská odysea* je album písní v komorním podání – často jeden zpěvák a jeden nástroj –, sílu kolektivního zpěvu a muzikantské pospolitosti Marian Friedl ukazuje na svém nejnovějším albu *Píseň země*, které vyšlo u vydavatelství Animal Music na samém konci roku 2019. Společná nahrávka Friedlovy karpatské muziky RukyNaDudy a ženského folklorního souboru Grunik vznikla v exteriérech hluboko v horách, na místech, kde si lidé tyto písně už před staletími zpívali.

Hudební hledačství Mariana Friedla pokračuje i v roce 2020. Novou hudební partnerku našel ve zpěvačce **Sabrině Pasičnykové**, která se podílela už na obou jeho loňských albech. V současné době koncertují ve dvojici – s mnoha lidovými hudebními nástroji – a zpívají jak lidové písně z *Beskydské odysey*, tak Friedlovu novou autorskou tvorbu, která by se měla stát základem příštího alba.

Jestliže Marian Friedl nachází vhodný materiál pro své bádání a cesty „od folkloru k world music“ v oblasti Beskyd, kde vyrůstal, pro další výraznou osobnost, **Jiřího Hradila**, začala práce s folklorním materiálem setkáním s houslistou **Petrem Mičkou**, mladým horňáckým primášem. Hradil je členem kapel Tata Bojs nebo Kafka Band, které s moravskou tradiční hudbou nemají nic společného. Hraje však také v nu-jazzové skupině Lesní zvěř, která dokázala zajímavým způsobem propojit elektronickou hudbu, rock, jazz a právě prvky folkloru. Právě na koncertech Lesní zvěře se Hradil začal setkávat s Petrem Mičkou a jejich spolupráce v roce 2019 vyústila v pozoruhodné

Hradištan, foto: archiv Hradištanu

dvojalbum **Hrubá Hudba**. „Chtěl jsem rozvíjet horňáckou hudbu směry, které mi u nás chybí. Pokusit se oslovit širší kulturní veřejnost, která dosud nepřišla s horňáckou hudbou do styku, a říci: Ještě to tady je! Je co rozvíjet! Z čeho čerpat a na co být hrdý!“ snaží se Jiří Hradil vykřičet do světa.

Dvojalbum *Hrubá Hudba* se skládá z CD *Hlasy starého světa*, na kterém zpívají nejstarší i úplně mladí horňáčtí zpěváci tradičním stylem v autentickém prostředí: nahrávky s doprovodem Mičkovy muziky vznikaly v kostele, ve stodole, ve starých chalupách i u interpretů doma. Protiváhu k těmto čistým folklorním nahrávkám pak tvoří CD *Hrubá Hudba*, na kterém tytéž i některé další písně Hradil obohatil svými producenty přístupy. Někde pracoval jako zvukový mág pouze s postavením mikrofónů a vrstvením nahraných stop. Využil zvuk tančícího páru jako přirozený beat skladby. Jinde dohrával decentní party syntezátorů nebo bicích. V nejradiálněji pojatých skladbách pak přizval do studia rapera Kata nebo slovenskou zpěvačku Katarziu a nechal je improvizovat nový text do původní horňácké písně. Vznikly tak hudební útvary, které z folkloru vycházejí, o lidovou píseň se

opírají, ale přitom jsou plně aktuální, a to jak po obsahové, tak po formální, především zvukové stránce.

Jak *Hrubá Hudba*, tak například *Beskydská odysea* Mariana Friedla vyšly u hudebního vydavatelství Indies Scope, které se v poslední době folkloru a z něj vycházející hudbě věnuje systematicky. Zajímavé je to tím víc, když si uvědomíme, že přesně před třiceti lety byla na počátku značky Indies půjčovna kompaktních disků se zaměřením na zahraniční alternativní rock. Prvním titulem, který Indies už jako vydavatelství připravili v roce 1991, byla LP deska královéhradecké hardcorové skupiny Meat House Chicago I.R.A. Nicméně už na konci 90. let se v katalogu Indies objevily první ryze folklorní nahrávky (*Došli sme k vám, Zpívání z Horňácka*) a jedním z historicky nejuspěšnějších titulů v katalogu Indies je album *O slunovratu* od **Hradištanu** a **Jiřího Pavlici**, další výrazné osobnosti moravského folkloru a hudby z něj vycházející.

Že dnes dává folkloru přednost před rockem a dalšími žánry, dokládá majitel vydavatelství Indies Scope Milan Pálaš v aktuálním rozhovoru slovy: „Teď mám hodně rád moravský folklor. Bude mi šedesát, jezdím po folklorních festivalech

→

Sabrina Pasičnyková, foto: Vlastimil Bjaček

a dívám se po mladých talentech.“ Svou lásku k moravské lidové hudbě Páleš přetavil mimo jiné do úctyhodné osmidílné *Antologie moravské lidové hudby*, která vycházela v letech 2011–2018 a zmapovala moravský folklor nejprve podle regionů (Hornácko, Dolňácko, Valašsko, Lašsko) a posléze podle témat (písně adventu a Vánoc, verbuňky a písně rekrutské, písně milostné a svatební a písně pohřební a o smrti). Od roku 2019 vychází u Indies Scope nová edice *Malovaná truhla*, která má přinášet výběry lidových a příbuzných písní na jednotlivá témata. V jejím rámci vyšla například už zmíněná Beskydská odysea Mariana Friedla, dále tematické album *Kosecké písně* a na konci loňského roku také album *Autorské jako lidové*. To připomíná známé autory písní ve folklorním duchu – od Fanoše Mikuleckého a jeho „moravského evergreenu“ *V širém poli studánečka* až po autorské skladby Jiřího Pavlici, Tomáše Kočka,

brněnské skupiny Bezobratři nebo opět Mariana Friedla.

Vydavatelské aktivity Milana Páleše, projekty Mariana Friedla nebo produkční práce Jiřího Hradila jsou příklady kvalitní současné práce s folklorním materiálem, ale zajímavých a inspirativních hudebníků, kteří mají k folkloru blízko a pracují s ním invenčním způsobem, je pochopitelně mnohem více. Z mnoha fungujících a vzkvétajících cimbalových muzik, které působí v různých částech Moravy, stojí jistě minimálně za zmínku progresivní a přítom v tradici zakotvená **Musica Folklorica**, která vedle tradičního repertoáru a spolupráce s předními folklorními zpěváky dokáže vtipně zpracovat například písně od Vladimíra Mišíka nebo skupiny Yo Yo Band.

Nový přístup především k technice hry na nástroje známé z lidových muzik předvedlo prozatím na ploše dvou alb brněnské trio **Ponk** v čele s bývalým členem Hradišťanu Michalem Krystýnkem

(housle, zpěv). V minimálním obsazení housle, zpěv a kontrabas skupina kombinuje folklorní přístupy s energií známou spíše z rockové hudby. Za své první album *Postfolklor* trio získalo cenu Anděl a reprezentovalo Českou republiku na světovém hudebním veletrhu WOMEX. S druhým albem *Diedina*, které na rozdíl od debutu obsahovalo autorský repertoár, pak byla skupina nominována na prestižní cenu německé kritiky.

Dalším výrazným souborem, který pracuje s moravskou lidovou hudbou a posouvá ji do aktuální podoby, je **Flair Ensemble** uměleckého vedoucího **Jana Rokyty ml.**, vystudovaného cimbalisty a flétnisty, bývalého člena Cimbalové muziky Technik Ostrava. Rokyta působil několik let v Mezinárodním folklorním divadle v Amsterdamu, kde navázal spolupráci s mnoha předními hudebníky z celé Evropy. Jeho Flair nyní interpretuje jak moravský folklor v čisté podobě (v roce 2019 vydal album pašijových

Vydavatelské aktivity Milana Páleše, projekty Mariana Friedla nebo producentská práce Jiřího Hradila jsou příklady kvalitní současné práce s folklorním materiálem, ale zajímavých a inspirativních hudebníků, kteří mají k folkloru blízko a pracují s ním invenčním způsobem, je pochopitelně mnohem více.

a velikonočních písní *Hudba pravdy* u vydavatelství Indies Happy Trails), tak zhudebněnou poezii Petra Bezruče nebo vlastní autorskou tvorbu. Jan Rokyta je také pořadatelem jedinečného festivalu Musica Pura, který vždy na podzim v Ostravě propojí hráče z Moravy, balkánských zemí a dalších oblastí.

I při povrchním pohledu na současnou hudební scénu samozřejmě nemůžeme opomenout další výrazné osobnosti a soubory: průkopnický Hradištan s Jiřím Pavlicou, který dokázal najít společný jazyk s lidovými umělci z Japonska, Jihoafrické republiky nebo Altaje a který moravskou lidovou melodiku dokázal využít i ve svých vrcholných dílech vážné hudby. **Tomáše Kočka**, který si od

Tomáš Kočka, foto: archiv Tomáše Kočka

Marian Friedl, foto: Radek Klímek

kvalitní autorské hudby rád odskakuje k moravskému folkloru, případně i k lidové hudbě dalších slovanských oblastí (alba *Do tanca!* a *Cestou na jih*, resp. *Poplór*). **Jiřího Slavíka**, autora unikátního hledačského alba *Mateřština* (cena Anděl), který na rok 2020 připravuje další nahrávku. Skupinu **Silent Stream of Godless Elegy**, která funkčním způsobem propojuje prvky lidové hudby s metalem. **Jiřího Darebu Václavíka**, autora

několika set písní, které svou melodičkou a slovníkem vycházejí z valašského folkloru. A samozřejmě **Ivu Bittovou**, která i za oceánem, kde už řadu let působí, na svých nových nahrávkách ráda vzpomene na moravskou lidovou hudbu. Ostatně na albu *Sul Filo*, které loni na podzim vydala společně se sardinským avantgardním kytaristou Paolem Angelim, najdeme úpravy písní *Ej, hora, hora* a *Zelený víneček*. ☒